

19. MOSTREIG, TRACTAMENT I ANÀLISI ARQUEOBOTÀNICA DE LLAVORS I FRUITS D'ÈPOCA NEOLÍTICA AL SECTOR DE LA SERRA DE LES FERRERES DE LES MINES DE GAVÀ

Natàlia ALONSO

GRUP D'INVESTIGACIÓ PREHISTÒRICA. UNIVERSITAT DE LLEIDA

Ferran ANTOLÍN

LABORATORI D'ARQUEOBOTÀNICA. UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA. BECARI JAE VINCULAT AL GASA, UNITAT ASSOCIADA AL CSIC

L'esforç realitzat per a la recuperació de restes de llavors i fruits en les mines excavades al sector de la serra de les Ferreres de les Mines de Gavà ha estat molt remarcable (s'han processat 230 litres de sediment), tot i què el nombre de restes determinades ha resultat realment escàs. L'absència de restes carpològiques és palesa, especialment, als quatre nivells mostrejats i tractats de la mina 83, on no s'ha trobat cap resta, si bé s'han recuperat altres tipus de materials orgànics, com carbons o microfauna.

La mina 85 només ha proporcionat 4 petits fragments de gramínia (Poaceae), un d'ells corresponent a un blat in-

determinat (*Triticum* sp.). Les restes de la mina 84 també són molt escasses, estan fragmentades i s'han conservat en mal estat. Tot i així és l'única que ha proporcionat, al nivell 2 de la galeria 3B, un exemplar de lletia (*Lens culinaris*). Aquest tàxon no havia estat determinat encara al complex miner de Gavà, però sí al jaciment proper de la Cova de Can Sadurní, als nivells de neolític antic epicardial i postcardial (Antolín 2008). Aquesta resta de lletia és, de fet, la primera evidència clara de lleguminosa conreada del jaciment, la qual cosa ens permet tenir una visió més completa de les activitats agrícoles dutes a terme al seu entorn i de la dieta de la població minera.

Mina	Galeria	Nivell	mostra	rentat	litres	Resultats
83		2		columna	81	-----
		3		columna	4	-----
		5		columna	16	-----
		6		columna	34	-----
84	1	23	30	flotació	10	-----
	1	5	25	flotació	15	1 fragment indeterminat
	3	5		flotació	10	-----
	3	5	O-O'/M-M'	columna	7	-----
	3	5	7 M-M'/M-N'	columna	7	1 fragment indeterminat
	3A	5	12 N-N'/M-M'	flotació	22	1 fragment indeterminat
	3A	9		columna	7	-----
	3B	2	20	columna	7	1 <i>Lens culinaris</i> , 2 frag. <i>Poaceae</i>
85		7	6	columna	6	1 frag. <i>Triticum</i> sp., 3 frag. <i>Poaceae</i>
		8	7	columna	4	-----

D'altra banda, tot i no poder determinar de quina espècie de blat es tracta el fragment recuperat a la mina 85, cal dir que tres espècies d'aquest gènere han estat identificades en diversos estudis realitzats a les Mines de Gavà (Villalba *et al.* 1986, Buxó *et al.* 1991, Alonso i Antolín en estudi). Tant el blat comú/dur (*Triticum aestivum/durum*), l'espelta petita (*Triticum monococcum*), com l'espelta bessona (*Triticum dicoccum*) han estat identificats al sector de Can Tintorer, a les mines 6, 7, 28 i 16. Les dades obtingudes en aquestes mines són molt més significatives tant qualitativament com quantitativament. Tanmateix, la riquesa carpològica de les mines de Gavà és molt desigual, fet que s'observa amb els escassos o nuls resultats proporcionats per algunes mines mostrejades al sector de Can Tintorer, com les mines 5, 11, 21, 22 o 23.

De fet, els jaciments d'hàbitat en terres catalanes datats del IV mil·lenni cal. ANE no són gaire abundants. Les dades carpològiques disponibles, per tant, són també escasses. Es disposa especialment de dades de jaciments de la zona central de Catalunya, tant de la serra litoral (cova de Can Sadurní), com de la depressió pre-litoral (Bòbila Madurell) i de l'interior (cova del Toll).

Les restes proporcionades pel jaciment de Can Sadurní a les capes 10 i 10b podrien ser lleugerament més antigues que les de les mines de la Serra de les Ferreres de Gavà, però creiem interessant comentar-les, ja que el jaciment és molt proper. El nombre de restes recuperades (150 restes) no és tan abundant com el d'altres horitzons del jaciment, però qualitativament és molt significatiu. S'hi ha detectat la presència majoritària d'espelta bessona i blat comú/dur, seguida per l'espelta petita, l'ordi nu (*Hordeum vulgare var. nudum*) i l'ordi vestit (*Hordeum vulgare*). A més, s'ha pogut detectar el conreu de la lletia (*Lens culinaris*) i el pèsol (*Pisum sativum*). La documentació de tres sitges en un sondeig realitzat a l'exterior de la cova (Edo i Blasco 1992) permet, a més, plantejar una ocupació prou estable a la zona.

A la Bòbila Madurell, M. Hopf va poder determinar la presència de blat nu de tipus compacte i ordi nu (Llongueras *et al.* 1986), mentre que, la mateixa autora a la Cova del Toll, va determinar espelta petita, espelta bessona, ordi vestit i ordi nu (Hopf 1971).

Bibliografia

- ANTOLÍN, F. (2008): *Aproximació a l'estudi de la percepció i la interacció amb l'entorn vegetal en societats caçadores recol·lectores i agricultores ramaderes (10,000-4,000 cal ANE). Resultats de l'estudi arqueobotànic del jaciment arqueològic de la Cova de Can Sadurní (Begues, Baix Llobregat)*. Departament de Prehistòria, Universitat Autònoma de Barcelona. Treball de Recerca de Doctorat inèdit.
- BUXÓ, R., CATALÀ, M. I VILLALBA, M.J. (1991): "Llavors i fruits en un conjunt funerari situat en la galeria d'accés a la mina 28 del complex miner de Can Tintorer (Gavà)", *Cypsela* IX, pàg. 65-72.
- EDO, M. I BLASCO, A. (1992): "Un punt de coincidència amb l'arqueologia experimental: les estructures neolítiques d'emmagatzament de Can Sadurní, Begues", *IX Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà*, pàg. 109-111.
- HOPF, M. (1971), "Vorgeschichtliche Pflanzenreste aus Otsparien", *Madriider Mitteilungen*, 12, pàg. 101-114.
- LLONGUERAS, R., MARCET, R. I PETIT, M.A. (1985): "Darrers treballs a la Bòbila Madurell (Sant Quirze del Vallès, Vallès Occidental)" *Tribuna d'Arqueologia* 1984-1985, pàg. 25-34.
- VILLALBA, M.J., BAÑOLAS, L., ARENAS, J. I ALONSO, M. (1986): *Les Mines neolítiques de Can Tintorer. Gavà. Excavacions 1978-1980*, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.